

EUROOPAN UNIONI

EUROOPAN PARLAMENTTI

NEUVOSTO

**Strasbourg, 19. lokakuuta 2022
(OR. en)**

**2022/0214(COD)
LEX 2190**

**PE-CONS 47/1/22
REV 1**

**AVIATION 213
COVID-19 144
CORLX 763
COEST 630
CODEC 1251**

**EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUS
NEUVOSTON ASETUKSEN (ETY) N:O 95/93 MUUTTAMISESTA
LÄHTÖ- JA SAAPUMISAIKOJEN KÄYTTÖÄ UNIONIN LENTOASEMILLA KOSKEVISTA
SÄÄNNÖISTÄ EPIDEMIOLOGISEN TILANTEEN TAI SOTILAALLISEN HYÖKKÄYKSEN
VUOKSI MYÖNNETTÄVÄN VÄLIAIKAISEN HELPOTUKSEN OSALTA**

**EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON
ASETUS (EU) 2022/...,**

annettu 19 päivänä lokakuuta 2022,

**neuvoston asetuksen (ETY) N:o 95/93 muuttamisesta lähtö- ja saapumisaikojen käyttöä
unionin lentoasemilla koskevista säännöistä epidemiologisen tilanteen tai sotilaallisen
hyökkäyksen vuoksi myönnettävän väliaikaisen helpotuksen osalta**

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

EUROOPAN PARLAMENTTI JA EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, jotka

ottavat huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 100 artiklan 2 kohdan,

ottavat huomioon Euroopan komission ehdotuksen,

sen jälkeen kun esitys lainsäätämisyksikössä hyväksyttäväksi säädökseksi on toimitettu kansallisille parlamenteille,

ottavat huomioon Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon¹,

ovat kuulleet alueiden komiteaa,

noudattavat tavallista lainsäätämisyksiköstä²,

¹ Lausunto annettu 22. syyskuuta 2022 (ei vielä julkaistu virallisessa lehdessä).

² Euroopan parlamentin kanta, vahvistettu 6. lokakuuta 2022 (ei vielä julkaistu virallisessa lehdessä), ja neuvoston päätös, tehty 13. lokakuuta 2022.

sekä katsovat seuraavaa:

- (1) Neuvoston asetusta (ETY) N:o 95/93¹ on muutettu useita kertoja covid-19-kriisin alkamisen jälkeen, koska kyseisessä asetuksessa vahvistetusta vaatimuksesta, jonka mukaan lähtö- ja saapumisaikojen sarjasta on käytettävä vähintään 80 prosenttia oikeuden säilyttämiseksi samaan lähtö- ja saapumisaikojen sarjaan seuraavalla vastaavalla aikataulukaudella, tuli lentoliikenteen harjoittajien kannalta kestämaton lentoliikenteen vähentyessä voimakkaasti.
- (2) Eurocontrolin, joka on verkon hallinnoija yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan ilmaliikenteen hallintaverkon toiminnoissa, julkaisemat luvut osoittavat, että lentoliikenne on elpynyt voimakkaasti kesäaikataulukauden 2022 alusta, ja että lentoliikenteen odotetaan olevan perusennusteen mukaan noin 90 prosenttia vuoden 2019 tasosta talviaikataulukauden 2022/2023 alussa. Kyseiset luvut oikeuttavat palaamisen vuoden 2023 kesäaikataulukautena lähtö- ja saapumisaikojen 80 prosentin käyttöä koskevaan vaatimukseen yleisenä sääntönä, jota täydennetään erityisellä lähtö- ja saapumisaikojen käytön helpottamisella tapauksissa, joissa lähtö- ja saapumisaikojen käyttämättä jättäminen on perusteltua.
- (3) Ilmailualan tilanne on covid-19-kriisin vuoksi kuitenkin edelleen erittäin epävarma. Uusia covid-19-muunnoksia voi ilmaantua, kuten tapahtui vuoden 2021 lopussa, ja ne voivat aiheuttaa sekä kansallisten viranomaisten että kuluttajien äkillisiä reaktioita, jotka voivat puolestaan vaikuttaa kielteisesti lentoliikenteeseen. Lisäksi tiettyihin kaukolentomarkkinoihin vaikuttavat edelleen terveydensuojelutoimenpiteet, jotka haittaavat vakavasti lentoliikennettä.

¹ Neuvoston asetusta (ETY) N:o 95/93, annettu 18 päivänä tammikuuta 1993, lähtö- ja saapumisaikojen jakamista yhteisön lentoasemilla koskevista yhteisistä säännöistä (EYVL L 14, 22.1.1993, s. 1).

- (4) Venäjän Ukrainaan kohdistama hyökkäyssota vaikuttaa myös lentoliikenteeseen ja lentoliikenteen harjoittajien kykyyn käyttää lähtö- ja saapumisaikojaan, koska unionin lentoliikenteen harjoittajia estetään pääsemästä Valko-Venäjän, Venäjän ja Ukrainan ilmatilaan.
- (5) Valtion terveydellisistä syistä asettamat matkustusrajoitukset ja se, ettei sota-alueeksi muuttuneen alueen ilmatilaan voi päästä, eivät ole lentoliikenteen harjoittajien hallittavissa. Nämä olosuhteet voivat johtaa niiden lentoliikennepalvelujen vapaaehtoiseen tai pakolliseen peruuttamiseen tai aikataulujen mukauttamiseen. Vapaaehtoisilla peruutuksilla suojataan erityisesti lentoliikenteen harjoittajien taloudellista vakautta ja vältetään samalla sellaisista lennoista aiheutuvat kielteiset ympäristövaikutukset, jotka liikennöitäisiin pelkästään niihin liittyvien lähtö- ja saapumisaikojen säilyttämiseksi.
- (6) Kyseisissä olosuhteissa lentoliikenteen harjoittajien, jotka eivät käytä lähtö- ja saapumisaikojaan asetuksessa (ETY) N:o 95/93 säädetyn lähtö- ja saapumisaikojen käyttöasteen mukaisesti, ei pitäisi automaattisesti menettää lähtö- ja saapumisaikojen sarjojen osalta mainitun asetuksen 8 artiklan 2 kohdan ja 10 artiklan 2 kohdassa säädettyjä oikeuksia, jotka niillä muutoin olisi. Tässä asetuksessa olisi säädettävä tätä koskevista erityisistä säännöistä.
- (7) Samalla on tärkeää palauttaa mieliin asetuksen (ETY) N:o 95/93 tavoitteet, eli varmistaa lentoasemakapasiteetin tehokas käyttö ja taata kaikille lentoliikenteen harjoittajille oikeudenmukainen mahdollisuus käyttää rajallista lentoasemakapasiteettia ja siten edistää kilpailua. Lähtö- ja saapumisaikojen tavanomaisten käyttövaatimusten mukauttaminen määrittämällä alhaisempi käyttöaste tai laajentamalla perusteltua käyttämättä jättämistä koskevia poikkeuksia olisi rajoitettava tiukasti tilanteisiin, joissa lähtö- ja saapumisaikojen helpotus on tarpeen, eikä se saisi tuottaa epäoikeudenmukaista kilpailuetua niille lentoliikenteen harjoittajille, joilla on vakiintuneita lähtö- ja saapumisaikoja.

- (8) Erityisesti on tarpeen varmistaa, että lentoliikenteen harjoittajat, jotka ovat valmiita tarjoamaan palveluja, voivat ottaa käyttöön käyttämätöntä kapasiteettia ja että niillä on mahdollisuus säilyttää tällaiset lähtö- ja saapumisaajat pitkällä aikavälillä. Näin voitaisiin säilyttää lentoliikenteen harjoittajien kannustimet käyttää lentoasemakapasiteettia, mikä puolestaan hyödyttäisi kuluttajia yhteyksien muodossa.
- (9) Sen vuoksi on tarpeen säätää kyseisten periaatteiden mukaisesti ja rajoitetuksi ajaksi edellytyksistä, joiden täytyessä lentoliikenteen harjoittajilla on edelleen asetuksen (ETY) N:o 95/93 8 artiklan 2 kohdan ja 10 artiklan 2 kohdan nojalla oikeus lähtö- ja saapumisaikojen sarjoihin, ja vahvistaa vaatimukset, joiden mukaisesti asianomaisten lentoliikenteen harjoittajien on vapautettava käyttämätöntä kapasiteettia. Kyseisen ajanjakson olisi alettava 30 päivänä lokakuuta 2022 ja päättyttävä 28 päivänä lokakuuta 2023 Eurocontrolin elpymisennustetta vastaavasti.
- (10) 'Uuden tulokkaan' määritelmä olisi pidettävä kyseisellä ajanjaksolla laajana, jotta sen kattamien lentoliikenteen harjoittajien määrää voidaan lisätä ja jotta useammat lentoliikenteen harjoittajat saisivat mahdollisuuden käynnistää toimintaa ja laajentaa sitä.
- (11) Lokakuun 30 päivän 2022 ja lokakuun 28 päivän 2023 välisenä aikana lähtö- ja saapumisaikojen jakamisjärjestelmässä olisi edelleen otettava huomioon niiden lentoliikenteen harjoittajien ponnistelut, jotka ovat liikennöineet käyttäen lähtö- ja saapumisaikoja, jotka ovat osa sarjaa, johon toisella lentoliikenteen harjoittajalla on asetuksen (ETY) N:o 95/93 8 artiklan 2 kohdan ja 10 artiklan 2 kohdan nojalla oikeus, mutta jotka on annettu lähtö- ja saapumisaikojen koordinaattorin saataville tilapäistä uudelleen jakamista varten. Sen vuoksi lentoliikenteen harjoittajat, jotka ovat käyttäneet sarjasta vähintään viisi lähtö- ja saapumisaikaa, olisi asetettava etusijalle kyseisten sarjojen jakamisessa seuraavalla vastaavalla aikataulukaudella, mikäli lentoasemakapasiteettia on saatavilla.

- (12) Jotta voidaan puuttua Venäjän Ukrainaankohdistaman hyökkäyssodan vaikutuksiin ja tukea yhteyksien elpymistä unionin ja Ukrainan välillä, on tarpeen pidentää ajanjaksoa, jonka aikana liikenteenharjoittajat voivat vedota asetuksen (ETY) N:o 95/93 10 artiklan 4 kohdan a alakohdassa esitettyyn syyhyn perustellakseen lähtö- ja saapumisaikojen sarjan käyttämättä jättämistä unionin ja Ukrainan välisillä reiteillä.
- (13) Sellaisten mahdollisten rajoitusten, joita jäsenvaltioiden tai kolmansien maiden viranomaiset hyväksyvät vastatakseen epidemiologisiin tilanteisiin, luonnonkatastrofeihin tai kapinoiden, mellakoiden tai vakavien järjestyshäiriöiden kaltaisiin poliittisiin levottomuuksiin, kielteisiä vaikutuksia matkustajien matkustusmahdollisuuksiin ei voida pitää lentoliikenteen harjoittajien syynä ja niitä olisi lievennettävä, jos kyseiset toimenpiteet vaikuttavat merkittävästi liikenteen kannattavuuteen tai matkustusmahdollisuuksiin taikka kysyntään asianomaisilla reiteillä, sanotun kuitenkaan rajoittamatta jäsenvaltioiden velvollisuutta noudattaa unionin oikeutta ja erityisesti perussopimusten määräyksiä ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1008/2008¹ säännöksiä. Lieventävillä toimenpiteillä olisi varmistettava, että lentoliikenteen harjoittajia ei rangaista lähtö- ja saapumisaikojen käyttämättä jättämisestä, jos se johtuu tällaisista rajoituksista.

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EY) N:o 1008/2008, annettu 24 päivänä syyskuuta 2008, lentoliikenteen harjoittamisen yhteisistä säännöistä yhteisössä (EUVL L 293, 31.10.2008, s. 3).

- (14) Kilpailun vääristymisen riskin vähentämiseksi ja lentoasemakapasiteetin tehokkaan käytön varmistamiseksi kyseisten rajoitusten käyttöönoton vaikutusten lieventämisen olisi oltava kestoltaan ja laajuudeltaan rajattu, millä varmistetaan, että lieventävien toimenpiteiden vaikutus rajoittuu ajanjaksoon, jonka ajaksi ne olivat perusteltuja. Lähtö- ja saapumisajat, joihin sovelletaan tällaisia rajoitusten vaikutuksia lieventäviä toimenpiteitä, olisi katsottava käytetyiksi asetuksen (ETY) N:o 95/93 soveltamiseksi.
- (15) On tarpeen selventää, että lähtö- ja saapumisaikojen perusteltua käyttämättä jättämistä koskevia säännöksiä ei sovelleta lentoliikenteen harjoittajiin, joihin sovelletaan Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (SEU) 29 artiklan tai Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 215 artiklan nojalla hyväksyttyjä rajoittavia toimenpiteitä, eikä lentoliikenteen harjoittajiin, jotka on asetettu toimintakieltoon unionissa ja jotka on lueteltu komission asetuksen (EY) N:o 474/2006¹ liitteessä A tai B. Kyseisten toimenpiteiden tehokkaan soveltamisen varmistamiseksi myöskään niiden lentoliikenteen harjoittajien, jotka ovat jo tällaisten rajoittavien toimenpiteiden kohteena tämän asetuksen voimaantulopäivänä, ei pitäisi voida vedota lähtö- ja saapumisaikojen perusteltua käyttämättä jättämistä koskevista poikkeuksista annettuihin säännöksiin.
- (16) Koordinaattorien välistä yhteistyötä olisi vahvistettava, jotta varmistetaan asetuksen (ETY) N:o 95/93 yhdenmukainen täytäntöönpano kaikkialla unionissa.

¹ Komission asetus (EY) N:o 474/2006, annettu 22 päivänä maaliskuuta 2006, yhteisössä toimintakieltoon asetettuja lentoliikenteen harjoittajia koskevasta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2111/2005 luvussa II tarkoitetusta yhteisön luettelosta (EUVL L 84, 23.3.2006, s. 14).

- (17) Koordinaattorien olisi vaihdettava parhaita käytäntöjä asetuksen (ETY) N:o 95/93 täytäntöönpanosta, muun muassa Euroopan lentoasemien koordinaattorien yhdistyksen (EUACA) kautta. EUACAa kannustetaan edelleen antamaan ohjeita unionin sääntöjen, erityisesti rajoitusten lieventämistä koskevan säännöksen, yhdenmukaisen täytäntöönpanon varmistamiseksi. Lisäksi se, sovelletaanko lievennystä vai ei, on lentoliikenteen harjoittajille tärkeä tieto niiden suunnitellessa aikataulujaan. Sen vuoksi on tarpeen varmistaa avoin viestintä koordinaattorien taholta.
- (18) Vaikka rajoituksia lieventäviä toimenpiteitä olisi tulkittava suppeasti, koska ne muodostavat poikkeuksen lähtö- ja saapumisaikojen tavanomaisista käyttövaatimuksista, tietyissä tapauksissa olisi oltava mahdollista edellyttää kaikilta koordinaattoreilta yhteisiä toimia tasapuolisten toimintaedellytysten varmistamiseksi kaikkialla unionissa. Koordinaattorien olisi tietyin edellytyksin ja yksimielisellä päätöksellä voitava soveltaa kyseistä säännöstä koordinoitujen lentoasemien kaikkiin lähtö- ja saapumisaikoihin.
- (19) Talviaikataulukautta 2022/2023 koskevien liikenne-ennusteiden luotettavuutta haittaa erinäisten kriisien, erityisesti Ukrainan tilanteen ja covid-19-kriisin, kehitykseen liittyvä epävarmuus. Sen vuoksi lentoliikenteen harjoittajat olisi vapautettava tarvittavissa määrin lähtö- ja saapumisaikojen käyttövaatimuksista, jotta säilytetään oikeus samoihin lähtö- ja saapumisaikoihin seuraavalla vastaavalla aikataulukaudella. Tämän ansiosta lentoliikenteen harjoittajat voisivat lisätä palvelujen tarjontaa olosuhteiden sen salliessa, jotta kesäaikataulukaudesta 2023 alkaen voitaisiin soveltaa lähtö- ja saapumisaikojen käyttöä koskevia tavanomaisia sääntöjä, jos muuta ei johdu mukautuksista, joita komissio tekee erityisolosuhteissa tiettyihin lentoliikennealan haasteisiin vastaamiseksi.

- (20) Jotta voidaan puuttua covid-19-kriisiin tai muiden epidemiologisten tilanteiden muuttuviin vaikutuksiin sekä Venäjän Ukrainaa vastaan käymän hyökkäyssodan suoraan tuhoisaan vaikutukseen lentoliikenteeseen ja jotta voidaan tukea yhteyksiä Ukrainaan tai Ukrainasta ja, kun se on ehdottoman tarpeellista ja perusteltua, vastata joustavasti tästä lentoliikennealalle aiheutuviin haasteisiin, komissiolle olisi siirrettävä valta hyväksyä SEUT 290 artiklan mukaisesti säädösvallan siirron nojalla annettavia delegoituja säädöksiä, joilla muutetaan vähimmäiskäyttöasteen prosenttiarvoja tietyllä vaihteluvälillä ja millä tahansa aikataulukaudella 30 päivän lokakuuta 2022 ja 28 päivän lokakuuta 2023 välisenä aikana Eurocontrolin elpymisennustetta vastaavasti ja joilla muutetaan vähimmäiskäyttöasteen prosenttiarvoja tietyllä vaihteluvälillä unionin ja Ukrainan välisillä reiteillä ja millä tahansa aikataulukaudella 30 päivän lokakuuta 2022 ja 28 päivän lokakuuta 2023 välisenä aikana. On erityisen tärkeää, että komissio asiaa valmistellessaan toteuttaa asianmukaiset kuulemiset, myös asiantuntijatasolla, ja että nämä kuulemiset toteutetaan paremmasta lainsäädännöstä 13 päivänä huhtikuuta 2016 tehdyssä toimielinten välisessä sopimuksessa¹ vahvistettujen periaatteiden mukaisesti. Jotta voitaisiin erityisesti varmistaa tasavertainen osallistuminen delegoitujen säädösten valmisteluun, Euroopan parlamentille ja neuvostolle toimitetaan kaikki asiakirjat samaan aikaan kuin jäsenvaltioiden asiantuntijoille, ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asiantuntijoilla on järjestelmällisesti oikeus osallistua komission asiantuntijaryhmien kokouksiin, joissa valmistellaan delegoituja säädöksiä.

¹ EUVL L 123, 12.5.2016, s. 1.

- (21) Lentoasemilla, lentoasemapalvelujen tarjoajilla ja lentoliikenteen harjoittajilla on oltava tieto käytettävissä olevasta kapasiteetista, jotta ne voivat huolehtia riittävästä suunnittelusta. Lentoliikenteen harjoittajien olisi jatkossakin annettava koordinaattorin saataville mahdollisesti muille lentoliikenteen harjoittajille uudelleen jaettaviksi kaikki lähtö- ja saapumisajat, joita ne eivät aio käyttää, mahdollisimman aikaisessa vaiheessa ja viimeistään kolme viikkoa ennen niiden käytön suunniteltua päivämäärää. Jos lentoliikenteen harjoittajat jättävät toistuvasti noudattamatta kyseistä vaatimusta, niiden ei tulisi hyötyä mistään alennetusta lähtö- ja saapumisaikojen käyttöasteesta.
- (22) Jos koordinaattori on vakuuttunut siitä, että lentoliikenteen harjoittaja on lopettanut toimintansa lentoasemalla, koordinaattorin olisi peruutettava kyseisen lentoliikenteen harjoittajan lähtö- ja saapumisajat ja sijoitettava ne pooliin jaettaviksi uudelleen muille lentoliikenteen harjoittajille.
- (23) Lentoliikenteen harjoittajien asettaminen lentokieltoon unionin ilmatilassa soveltamalla SEU 29 artiklan tai SEUT 215 artiklan nojalla hyväksyttyjä rajoittavia toimenpiteitä tai asetuksen (EY) N:o 474/2006 mukaista toimintakieltoa voisi johtaa lähtö- ja saapumisaikojen käytön perusteettomaan estämiseen unionin lentoasemilla. Vaikka tällaisten lentoliikenteen harjoittajien aiemmin käyttämät lähtö- ja saapumisajat voidaan jakaa uudelleen tapauskohtaisesti aikataulukauden aikana, tämä ei kannusta riittävästi lähtö- ja saapumisaikojen tehokkaaseen käyttöön, jotta lentoyhtiöt voisivat lisätä pitkän aikavälin kilpailua ja yhteyksiä kuluttajien hyödyksi. Asianomaisten lentoliikenteen harjoittajien lähtö- ja saapumisajat olisi sen vuoksi peruutettava välittömästi.

- (24) Jäsenvaltiot eivät voi riittävällä tavalla saavuttaa tämän asetuksen tavoitetta eli antaa erityisiä sääntöjä ja helpotusta lähtö- ja saapumisaikojen käyttöä koskeviin yleisiin sääntöihin rajoitetuksi ajaksi epidemiologisesta kriisistä ja Venäjän Ukrainaa vastaan käymästä hyökkäyssodasta lentoliikenteeseen aiheutuvien vaikutusten lieventämiseksi, vaan se voidaan ehdotetun toiminnan laajuuden ja vaikutusten vuoksi saavuttaa paremmin unionin tasolla. Sen vuoksi unioni voi toteuttaa toimenpiteitä Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 5 artiklassa vahvistetun toissijaisuusperiaatteen mukaisesti. Mainitussa artiklassa vahvistetun suhteellisuusperiaatteen mukaisesti tässä asetuksessa ei ylitetä sitä, mikä on tarpeen kyseisen tavoitteen saavuttamiseksi.
- (25) Koska asia on covid-19-kriisiin ja Venäjän Ukrainaa vastaan käymään hyökkäyssotaan liittyvien poikkeuksellisten olosuhteiden vuoksi kiireellinen, katsotaan aiheelliseksi poiketa Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen, Euroopan unionin toiminnasta tehtyyn sopimukseen ja Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimukseen liitetystä, kansallisten parlamenttien asemasta Euroopan unionissa tehdyssä pöytäkirjassa N:o 1 olevassa 4 artiklassa määrätystä kahdeksan viikon määräajasta.
- (26) Tässä asetuksessa säädettyjen toimenpiteiden pikaisen soveltamisen varmistamiseksi tämän asetuksen olisi tultava kiireellisesti voimaan sitä päivää seuraavana päivänä, jona se julkaistaan Euroopan unionin virallisessa lehdessä,

OVAT HYVÄKSYNEET TÄMÄN ASETUKSEN:

1 artikla

Muutetaan asetus (ETY) N:o 95/93 seuraavasti:

1) muutetaan 2 artikla seuraavasti:

a) korvataan b a alakohdan johdantokappale seuraavasti:

"30 päivän lokakuuta 2022 ja 28 päivän lokakuuta 2023 välisenä ajanjaksona 'uudella tulokkaalla'";

b) korvataan f alakohdan i alakohta seuraavasti:

"'lentoliikenteen harjoittajalla' lentoliikennettä harjoittavaa yritystä, jolla on voimassa oleva toimilupa tai vastaava asiakirja viimeistään 31 päivänä tammikuuta seuraavaa kesäaikataulukautta varten tai viimeistään 31 päivänä elokuuta seuraavaa talviaikataulukautta varten; 4, 8, 8 a, 10 ja 10 a artiklan soveltamiseksi lentoliikenteen harjoittajan määritelmään sisältyvät myös liikelentotoiminnan harjoittajat, jos ne liikennöivät aikataulun mukaisesti; 7 ja 14 artiklan soveltamiseksi lentoliikenteen harjoittajan määritelmään sisältyvät myös kaikki siviili-ilma-alusten käyttäjät";

2) muutetaan 8 artikla seuraavasti:

a) korvataan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan johdantokappale seuraavasti:

"2. Tämän artiklan 1 kohtaa ei sovelleta, jos seuraavat edellytykset täyttyvät, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 7, 8 a ja 9 artiklan, 10 artiklan 1 kohdan ja 14 artiklan soveltamista:";

b) korvataan 2 a kohdan ensimmäinen alakohta seuraavasti:

"2 a. Lokakuun 30 päivän 2002 ja lokakuun 28 päivän 2023 välisenä kautena ja edellyttäen, että lentoasemalla on saatavilla kapasiteettia, lähtö- ja saapumisaikojen sarja, joka oli palautettu lähtö- ja saapumisaikojen pooliin tämän artiklan 1 kohdan mukaisesti aikataulukauden lopussa, jäljempänä 'viiteaikataulukausi', on pyynnöstä jaettava seuraavaksi vastaavaksi aikataulukaudeksi lentoliikenteen harjoittajalle, joka on 10 a artiklan 7 kohdan soveltamisen jälkeen käyttänyt vähintään viittä kyseisen sarjan lähtö- tai saapumisaikaa viiteaikataulukauden aikana.";

- c) korvataan 6 a kohta seuraavasti:

"6 a. Koordinaattori voi covid-19-koordinointiparametrien soveltamisaikana ja tällaisten koordinointiparametrien asianmukaisen soveltamisen mahdollistamiseksi asianomaista lentoliikenteen harjoittajaa kuultuaan muuttaa pyydettyjä tai jaettuja lähtö- ja saapumisaikoja 30 päivän lokakuuta 2022 ja 28 päivän lokakuuta 2023 välisen ajanjakson aikana tai peruuttaa ne. Tässä yhteydessä koordinaattorin on otettava huomioon 5 kohdassa tarkoitettut muut säännöt ja ohjeet, jollei siinä säädetyistä edellytyksistä muuta johdu.";

- 3) muutetaan 10 artikla seuraavasti:

- a) kumotaan 2 a kohta;

- b) muutetaan 4 kohta seuraavasti:

- i) muutetaan ensimmäinen alakohta seuraavasti:

- korvataan d alakohta seuraavasti:

"d) oikeudelliset menettelyt, jotka koskevat tämän asetuksen 9 artiklan soveltamista reitteihin, joille on määrätty julkisen palvelun velvoitteita asetuksen (ETY) N:o 2408/92 4 artiklan mukaisesti, minkä seurauksena liikennöinti kyseisillä reiteillä on tilapäisesti keskeytetty";

- kumotaan e alakohta;

- ii) kumotaan toinen, kolmas, neljäs ja viides alakohta;
- iii) lisätään alakohta seuraavasti:

"Jos Venäjän Ukrainaa vastaan käymän hyökkäyssodan ja kriittisen infrastruktuurin tuhoutumisen seuraukset vaikuttavat kykyyn tarjota lentoliikennepalveluja sekä lentoliikennepalvelujen kysyntään, koordinaattorien on sovellettava ensimmäisen alakohdan a alakohtaa unionin ja Ukrainan välisiin reitteihin ilmatilan sulkemisen tai lentoaseman sulkemisen ajan sen mukaan, kumpi näistä tapahtuu myöhemmin, ja sen jälkeen 16 viikon ylimääräisen jakson ajan. Koordinaattorin on ilmoitettava komissiolle 16 viikon jakson alkamis- ja päättymispäivä.";

- c) lisätään kohdat seuraavasti:

"4 a. Lisäksi 30 päivän lokakuuta 2002 ja 28 päivän lokakuuta 2023 välisenä kautena lähtö- ja saapumisajan käyttämättä jättämistä voidaan perustella myös sillä, että viranomaiset ovat ottaneet käyttöön rajoituksia, joiden tarkoituksena on puuttua mihin tahansa merkittävään epidemiologiseen tilanteeseen, luonnonkatastrofiin tai poliittisiin levottomuuksiin sen reitin jommassakummassa päässä, jolla kyseisiä lähtö- ja saapumisaikoja on käytetty tai suunnitellaan käytettävän, sillä ehdolla, että kyseiset rajoitukset vaikuttavat merkittävästi matkustusmahdollisuuksiin tai -kysyntään ja että rajoitukset johtavat kyseisillä reiteillä johonkin seuraavista:

- a) rajan, lentoaseman tai ilmatilan sulkeminen osittain tai kokonaan asianomaisen aikataulukauden merkittävän osan aikana;

- b) matkustajien matkustusmahdollisuuksien vakava estyminen, joka koskee kaikkia lentoliikenteen harjoittajia kyseisellä suoralla reitillä huomattavassa osassa asianomaista aikataulukautta, kun estyminen liittyy esimerkiksi johonkin seuraavista syistä:
- kansalaisuuteen tai asuinpaikkaan perustuvat matkustusrajoitukset, kaiken muun kuin välttämättömän matkustamisen kieltäminen taikka tietyistä maista tai tietyiltä maantieteellisiltä alueilta saapuvien tai niihin suuntautuvien lentojen kiellot,
 - liikkumisrajoitukset tai karanteeni- tai eristystoimenpiteet maassa tai alueella, jossa määrälentoasema sijaitsee (mukaan lukien välillä olevat paikat), paitsi jos karanteeni voidaan välttää unionissa tunnustetulla negatiivisella testituloksella, todisteella taudista parantumisesta tai todisteella rokotuksesta,
 - rajoitukset, jotka kohdistuvat lentoliikenteen harjoittamista suoraan tukevien välttämättömien palvelujen saatavuuteen, mukaan lukien majoitus- ja ravitsemispalvelujen ja julkisten palvelujen, myös liikennepalvelujen, sulkeminen, mikä johtaa kysynnän jyrkkään laskuun reitin jommassakummassa päässä,

- lentokohtaisen matkustajamäärän ja lentoliikenteen harjoittajan vuorotiheyden rajoitukset, jotka johtavat kysynnän jyrkkään laskuun reitin jommassakummassa päässä;
- c) lentoyhtiöiden miehistön liikkumiseen kohdistuvat rajoitukset, jotka haittaavat merkittävästi lentoliikenteen harjoittamista liikennöidyille lentoasemille tai liikennöidyiltä lentoasemilta, mukaan lukien äkilliset maahantulokiellot tai miehistön jääminen ennalta arvaamatta kohteisiin karanteenitoimenpiteiden vuoksi, paitsi jos karanteeni voidaan välttää unionissa tunnustetulla negatiivisella testituloksella, todisteella taudista parantumisesta tai todisteella rokotuksesta.

Tätä kohtaa sovelletaan ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettujen rajoitusten soveltamisaikana ja vielä enintään kuuden viikon ajan, jollei kolmannesta ja neljännestä alakohdasta muuta johdu. Jos kyseisten rajoitusten soveltaminen kuitenkin lakkaa alle kuusi viikkoa ennen aikataulukauden päättymistä, tätä kohtaa sovelletaan jäljellä olevaan osuuteen kuuden viikon jaksosta ainoastaan, jos seuraavan aikataulukauden lähtö- ja saapumisaikoja käytetään samalla reitillä.

Tätä kohtaa sovelletaan ainoastaan lähtö- ja saapumisaikoihin, joita käytetään reiteillä, joilla niitä jo käytettiin ennen ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettujen rajoitusten julkaisemista.

Tämän kohdan soveltaminen lakkaa, jos lentoliikenteen harjoittaja siirtyy kyseisiä lähtö- ja saapumisaikoja käyttäen reitille, johon ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettut rajoitukset eivät vaikuta.

Kun jäsenvaltioiden enemmistö, joka edustaa vähintään 50:tä prosenttia unionin koko väestöstä, soveltaa ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettuja rajoituksia, jotka vaikuttavat merkittävästi matkustusmahdollisuuksiin tai kysyntään ja aiheuttavat jonkin ensimmäisen alakohdan a–c alakohdassa tarkoitettun tilanteen, kukin koordinaattori voi sen jälkeen, kun kaikkien yhteisön koordinoitujen lentoasemien koordinaattorit ovat päättäneet yksimielisesti, että lähtö- ja saapumisaikojen käyttämättä jättäminen on yleisesti perusteltua, ja ovat ilmoittaneet asiasta komissiolle ja jäsenvaltioille, soveltaa tätä kohtaa tällaisten lentoasemien kaikkiin lähtö- ja saapumisaikoihin voimassa olevien rajoitusten soveltamisaikana ja enintään kuuden lisäviikon ajan, edellyttäen, että kyseiset rajoitukset vaikuttavat suureen määrään yhteisön lentoasemalle suuntautuvia tai sieltä lähteviä reittejä ja näin ollen tekevät unionin lentoliikenteestä suurelta osin kannattamatonta tai johtavat epätasapuolisiin toimintaedellytyksiin.

- 4 b. Kun lähtö- ja saapumisajan käyttämättä jättäminen on perusteltua 4 tai 4 a kohdassa tarkoitettujen rajoitusten vuoksi, koordinaattorien on katsottava, että lähtö- ja saapumisaika käytettiin osana asianomaista lähtö- ja saapumisaikojen sarjaa.

- 4 c. Lentoliikenteen harjoittajat, joiden toiminnan estävät Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (SEU) 29 artiklan tai Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 215 artiklan nojalla hyväksytyt rajoittavat toimenpiteet, mukaan lukien ... päivänä ...kuuta ... [tämän muutosasetuksen voimaantulopäivänä] voimassa olevat toimenpiteet, ja komission asetuksen (EY) N:o 474/2006* liitteessä A tai B luetellut lentoliikenteen harjoittajat, jotka on asetettu toimintakieltoon unionissa, eivät ole oikeutettuja perustelemaan lähtö- ja saapumisaikojen käyttämättä jättämistä tämän artiklan 4 ja 4 a kohdan nojalla.

Poiketen siitä, mitä ensimmäisessä alakohdassa säädetään, jos tällaisilla lentoliikenteen harjoittajilla on lupa käyttää sellaiselle lentoliikenteen harjoittajalle kuuluvia miehistöineen vuokrattuja ilma-aluksia, jonka toimintaa tällaiset rajoittavat toimenpiteet eivät estä ja jota ei ole asetettu toimintakieltoon, ne voivat kuitenkin perustella lähtö- ja saapumisaikojen käyttämättä jättämistä 4 ja 4 a artiklan nojalla edellyttäen, että unionissa sovellettavia turvallisuussääntöjä noudatetaan.

- 4 d. Koordinaattorien on vaihdettava säännöllisesti parhaita käytäntöjä 4 ja 4 a kohdan täytäntöönpanosta, jotta voidaan varmistaa yhtenäinen ja johdonmukainen soveltaminen kaikkialla unionissa.

Koordinaattorien on julkaistava luettelo määräpaikoista, joihin 4 ja 4 a kohtaa sovelletaan, ja päivitettävä sitä säännöllisesti.

* Komission asetus (EY) N:o 474/2006, annettu 22 päivänä maaliskuuta 2006, yhteisössä toimintakieltoon asetettuja lentoliikenteen harjoittajia koskevasta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2111/2005 luvussa II tarkoitetusta yhteisön luettelosta (EUVL L 84, 23.3.2006, s. 14).";

- d) korvataan 5 kohta seuraavasti:

"5. Komissio tarkastaa jäsenvaltion pyynnöstä tai omasta aloitteestaan, että tämän asetuksen soveltamisalaan kuuluvan lentoaseman koordinaattori soveltaa 4 ja 4 a kohtaa.";

4) muutetaan 10 a artikla seuraavasti:

a) korvataan otsikko seuraavasti:

"10 a artikla

Lähtö- ja saapumisaikojen jakaminen tiettyjen kriisitilanteiden vuoksi";

b) kumotaan 1, 2 ja 4 kohta;

c) korvataan 3 kohta seuraavasti:

"3. Jos lentoliikenteen harjoittaja osoittaa koordinaattoria tyydyttävällä tavalla 30 päivän lokakuuta 2022 ja 25 päivän maaliskuuta 2023 välisellä ajalla ja 8 artiklan 2 kohdan, 10 artiklan 2 ja 4 kohdan ja 14 artiklan 6 kohdan ensimmäisen alakohdan soveltamiseksi, että se on käyttänyt sille jaettua lähtö- ja saapumisaikojen sarjaa koordinaattorin luvan mukaisesti vähintään 75 prosenttia siitä aikataulukauden ajasta, joksi se on jaettu, kyseisellä lentoliikenteen harjoittajalla on oikeus samaan lähtö- ja saapumisaikojen sarjaan seuraavalla vastaavalla aikataulukaudella.";

d) korvataan 5 kohta seuraavasti:

"5. Jos Eurocontrolin julkaisemat tiedot osoittavat selvästi, että viikoittainen lentoliikenne on yli kahden perättäisen viikon aikana laskenut alle 80 prosenttiin vuoden 2019 vastaavien viikkojen tasoista covid-19-kriisin tai muiden epidemiologisten tilanteiden vuoksi tai Venäjän Ukrainaa vastaan käymän hyökkäyssodan välittömänä seurauksena ja että Eurocontrolin liikenne-ennusteiden perusteella lentoliikenteen väheneminen vuoden 2019 vastaavaan ajanjaksoon verrattuna todennäköisesti jatkuu, komissiolle siirretään valta antaa 12 a artiklan mukaisesti delegoituja säädöksiä, joilla muutetaan tämän artiklan 3 kohdassa ja 8 artiklan 2 kohdassa, 10 artiklan 2 ja 4 kohdassa ja 14 artiklan 6 kohdan ensimmäisessä alakohdassa vahvistettuja prosenttiosuuksia vaihteluvälillä 0 prosentista 70 prosenttiin millä tahansa 30 päivän lokakuuta 2022 ja 28 päivän lokakuuta 2023 välisellä aikataulukaudella. Sovelletttavan prosenttiosuuden on oltava oikeassa suhteessa Eurocontrolin lentoliikenne-ennusteisiin.

Kyseisiä delegoituja säädöksiä hyväksyessään komissio ottaa huomioon kaikki seuraavat seikat:

- a) Eurocontrolin julkaisemat tiedot liikennemääristä ja liikenne-ennusteista;
- b) matkustaja- ja rahtilentoliikenteen kysyntään liittyvät indikaattorit, mukaan lukien ennakkovarauksia, lentoyhtiöiden suunniteltuja aikatauluja, kaluston kokoa, kaluston käyttöä ja kuormausasteita koskevat suuntaukset;

- c) covid-19-kriisiin tai muuhun epidemiologiseen tilanteeseen liittyvät viranomaisten toimenpiteet, joilla on merkittävä vaikutus unionin lentoasemille saapuvan tai niiltä lähtevän lentoliikenteen määrään, ja pakolliset uudelleenreititykset, jotka johtuvat ilmatilan sulkemisesta tai unionin lentoliikenteen harjoittajien kiellosta lentää kolmannen maan ilmatilaan, ottaen huomioon Euroopan unionin lentoturvallisuusviraston konfliktialueita koskevassa tiedotteessaan antamat neuvot;
- d) Euroopan tautienehkäisy- ja -valvontakeskuksen ja Maailman terveysjärjestön tiedot covid-19-tilanteesta tai muusta epidemiologisesta tilanteesta, jolle on ominaista erittäin suuri tarttuvuus ja joka todennäköisesti johtaa lentomatkustuksen jyrkkään vähenemiseen.

Ottaen huomioon lentoliikenteen harjoittajien aikataulujen valmistelut ennen aikataulukautta, komissio pyrkii hyväksymään kyseiset delegoidut säädökset tämän kohdan nojalla ennen aikataulukauden alkua, jotta lentoliikenteen harjoittajat voisivat suunnitella lentoaikataulunsa. Komissio voi hyväksyä tällaiset säädökset aikataulukauden aikana ennakoimattomien olosuhteiden sattuessa.";

e) lisätään kohta seuraavasti:

"5 a. Jos komissio toteaa, että Venäjän Ukrainaa vastaan käymän hyökkäyssodan aiheuttaman infrastruktuurin tuhoutumisen ja elinoloihin kohdistuvien vaikutusten vuoksi Ukrainan ja unionin välisen lentoliikenteen asteittainen palauttaminen edellyttää alhaisempaa käyttöastetta Ukrainaan suuntautuvilla reiteillä, komissiolle siirretään valta antaa 12 a artiklan mukaisesti delegoituja säädöksiä, joilla muutetaan tämän artiklan 3 kohdassa ja 8 artiklan 2 kohdassa, 10 artiklan 2 ja 4 kohdassa ja 14 artiklan 6 kohdan ensimmäisessä alakohdassa vahvistettuja prosenttiosuuksia vaihteluvälillä 0 prosentista 70 prosenttiin Ukrainaan suuntautuvilla tai sieltä lähtevillä reiteillä käytettävien lähtö- ja saapumisaikojen osalta millä tahansa 30 päivän lokakuuta 2022 ja 28 päivän lokakuuta 2023 välisellä aikataulukaudella.

Kyseisiä delegoituja säädöksiä hyväksyessään komissio ottaa huomioon seuraavat seikat:

- a) Eurocontrolin julkaisemat tiedot liikennemääristä ja liikenne-ennusteista unionin ja Ukrainan välisillä reiteillä;
- b) matkustaja- ja rahtilentoliikenteen kysyntään liittyvät indikaattorit, mukaan lukien ennakkovarauksia ja lentoyhtiöiden suunniteltuja aikatauluja koskevat suuntauksset;
- c) pakolliset uudelleenreititykset, jotka johtuvat ilmatilan sulkemisesta tai unionin lentoliikenteen harjoittajien kiellosta lentää kolmannen maan ilmatilaan, ottaen huomioon Euroopan unionin lentoturvallisuusviraston konfliktialueita koskevassa tiedotteessaan antamat neuvot.";

f) korvataan 6 ja 7 kohta seuraavasti:

- "6. Tämän artiklan nojalla annettaviin delegoituihin säädöksiin sovelletaan 12 b artiklassa säädettyä menettelyä, jos tämä on tarpeen erittäin kiireellisessä tapauksessa, joka johtuu covid-19-kriisin ja muiden epidemiologisten tilanteiden vaikutusten tai Venäjän Ukrainaa vastaan käymän hyökkäyssodan välittömien vaikutusten pitkittymisestä.
7. Lentoliikenteen harjoittajien on ajanjaksona, jona sovelletaan tämän artiklan 3, 5 tai 5 a kohdan mukaista lähtö- ja saapumisaikojen helpotusta, annettava koordinaattorin saataville muille lentoliikenteen harjoittajille uudelleen jaettaviksi kaikki lähtö- ja saapumisaikat, joita ne eivät aio käyttää, vähintään kolme viikkoa ennen niiden suunniteltua käyttöpäivää. Jos lentoliikenteen harjoittaja ei anna koordinaattorin käyttöön enempää kuin kolmea lähtö- ja saapumisaikaa sarjasta tämän kohdan mukaisesti, kyseisellä lentoliikenteen harjoittajalla on oikeus koko lähtö- ja saapumisaikojen sarjaan seuraavalla vastaavalla aikataulukaudella ainoastaan, jos lentoliikenteen harjoittaja on käyttänyt koko lähtö- ja saapumisaikojen sarjaa tai jos sen on 10 artiklan 4 b kohdan mukaisesti katsottu käyttäneen koko lähtö- ja saapumisaikojen sarjaa vähintään 80 prosenttia ajasta, riippumatta siitä, onko 8 artiklan 2 kohtaa ja 10 artiklan 2 kohtaa muutettu tässä artiklassa tarkoitetulla delegoidulla säädöksellä, sanotun kuitenkin rajoittamatta 10 artiklan 4 ja 4 a kohdan soveltamista.";

5) korvataan 11 artiklan 1 kohta seuraavasti:

"1. Tämän asetuksen 7 artiklan 2 kohdan, 8, 8 a ja 10 artiklan, 10 a artiklan 7 kohdan sekä 14 artiklan 1–4 ja 6 kohdan soveltamista koskevat valitukset esitetään koordinoitukomitealle, sanotun kuitenkaan rajoittamatta kansallisen lainsäädännön mukaista muutoksenhakuoikeutta. Komitean on käsiteltävä asiaa yhden kuukauden kuluessa valituksen esittämisestä ja tehtävä mahdollisuuksien mukaan koordinaattorille ehdotuksia ongelmien ratkaisemiseksi. Jos valituksia ei pystytä selvittämään, asiasta vastaava jäsenvaltio voi seuraavien kahden kuukauden kuluessa huolehtia siitä, että asia käsitellään lentoliikenteen harjoittajia tai lentoasemia edustavan järjestön tai muun kolmannen osapuolen välitysmenettelyssä.";

6) korvataan 12 a artiklan 2 kohta seuraavasti:

"2. Siirretään komissiolle 28 päivään lokakuuta 2023 asti valta antaa 10 a artiklassa tarkoitettuja delegoituja säädöksiä.";

7) korvataan 14 artiklan 6 kohta seuraavasti:

"6. Jos lentoliikenteen harjoittaja ei pysty saavuttamaan 8 artiklan 2 kohdassa määriteltyä 80 prosentin käyttöastetta, koordinaattori voi päättää peruuttaa kyseisen lentoliikenteen harjoittajan kyseessä olevat lähtö- ja saapumisaikojen sarjat jäljellä olevan aikataulukauden ajaksi ja sijoittaa ne pooliin kuultuaan ensin asianomaista lentoliikenteen harjoittajaa, sanotun kuitenkin rajoittamatta 10 artiklan 4 ja 4 a kohdan soveltamista.

Jos sarjan lähtö- ja saapumisaikoja ei ole vielä käytetty sellaisen ajanjakson jälkeen, joka vastaa 20 prosenttia sarjan voimassaoloajasta, koordinaattorin on sijoitettava kyseiset lähtö- ja saapumisaikojen sarjat pooliin jäljellä olevan aikataulukauden ajaksi kuultuaan ensin asianomaista lentoliikenteen harjoittajaa, sanotun kuitenkin rajoittamatta 10 artiklan 4 ja 4 a kohdan soveltamista.

Jos koordinaattori käytettävissään olevien tietojen perusteella toteaa 30 päivän lokakuuta 2022 ja 28 päivän lokakuuta 2023 välisenä ajanjaksona, että lentoliikenteen harjoittaja on lopettanut toimintansa lentoasemalla eikä voi enää käyttää sille jaettuja lähtö- ja saapumisaikoja, koordinaattorin on peruutettava kyseisen lentoliikenteen harjoittajan kyseessä olevat lähtö- ja saapumisaikojen sarjat jäljellä olevan aikataulukauden ajaksi ja sijoitettava ne pooliin kuultuaan ensin asianomaista lentoliikenteen harjoittajaa.

Jos koordinaattori käytettävissään olevien tietojen perusteella toteaa 30 päivän lokakuuta 2022 ja 28 päivän lokakuuta 2023 välisenä ajanjaksona, että lentoliikenteen harjoittaja, johon sovelletaan SEU 29 artiklan tai SEUT 215 artiklan nojalla hyväksytyjä rajoittavia toimenpiteitä, mukaan lukien ... päivänä ...kuuta ... [tämän muutosasetuksen voimaantulopäivänä] voimassa olevat toimenpiteet, tai lentoliikenteen harjoittaja, joka on asetettu toimintakieltoon unionissa ja joka on lueteltu asetuksen (EY) N:o 474/2006 liitteessä A tai B, ei voi käyttää lähtö- ja saapumisaikoja huomattavassa osassa aikataulukautta, koordinaattorin on peruutettava kyseisen lentoliikenteen harjoittajan kyseessä olevat lähtö- ja saapumisaikojen sarjat jäljellä olevan aikataulukauden ajaksi ja sijoitettava ne pooliin kuultuaan ensin asianomaista lentoliikenteen harjoittajaa.

Kuitenkin jos lentoliikenteen harjoittaja on asetettu toimintakieltoon unionissa ja lueteltu asetuksen (EY) N:o 474/2006 liitteessä A tai B, ja sillä on lupa käyttää sellaiselle lentoliikenteen harjoittajalle kuuluvia miehistöineen vuokrattuja ilma-aluksia, jonka toimintaa tällaiset rajoittavat toimenpiteet eivät estä ja jota ei ole asetettu tällaiseen toimintakieltoon, tämän kohdan neljättä alakohtaa ei sovelleta kyseisen lentoliikenteen harjoittajan lähtö- ja saapumisaikoihin edellyttäen, että unionissa sovellettavia turvallisuussääntöjä noudatetaan."

2 artikla

Tämä asetus tulee voimaan sitä päivää seuraavana päivänä, jona se julkaistaan *Euroopan unionin virallisessa lehdessä*.

Tämä asetus on kaikilta osiltaan velvoittava, ja sitä sovelletaan sellaisenaan kaikissa jäsenvaltioissa.

Tehty Strasbourgissa

Euroopan parlamentin puolesta
Puhemies

Neuvoston puolesta
Puheenjohtaja